

УДК 343.137

ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ УКЛАДЕННЯ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Наталя ТУРМАН,

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри правосуддя юридичного факультету

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу процесуальних норм, що регулюють порядок ініціювання та укладення угоди про примирення у кримінальному процесі України. Інститут угод у кримінальному процесі України застосовується на практиці вже більше п'яти років, однак говорити про повне втілення та реалізацію цього інституту у практичній сфері є передчасним. Аналіз норм КПК України свідчить про наявність прогалин та спірних ситуацій, які виникають під час здійснення кримінальних проваджень на підставі угод. Зосереджена увага на спірних та колізійних моментах, які виникають під час укладення угоди про примирення у кримінальному процесі. Сформульовано висновки і пропозиції, спрямовані на вдосконалення кримінального законодавства у зазначеній сфері.

Ключові слова: кримінальний процес, кримінальне провадження, угоди, угода про примирення, значення угоди про примирення, ініціювання та укладення угоди про примирення.

PROCESSAL-LEGAL ASPECTS OF APPLICATION OF THE CONTRACTING AGREEMENT ON CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE

Natalia TURMAN,

Candidate of Law, Assistant at the Department of Justice of the Faculty of Law
of Chernivtsi National University Yurii Fedkovich

SUMMARY

The article is devoted to the analysis of procedural norms, which governing the procedure for initiating and concluding an agreement on reconciliation in the criminal process of Ukraine. The Institute of Agreements in the Criminal Procedure of Ukraine has been used in practice for more than five years, but it is premature to speak about the full realization and implementation of this institute in the practical sphere. An analysis of the norms of the CPC of Ukraine indicates the existence of gaps and controversies that arise in the conduct of criminal proceedings on the basis of agreements. Focus on the controversial and conflict points that arise when concluding an agreement on reconciliation in the criminal process. The conclusions and suggestions aimed at improving the criminal legislation in this area are formulated.

Key words: criminal procedure, criminal proceedings, agreements, agreement on reconciliation, importance of the agreement on reconciliation, initiation and conclusion of an agreement on reconciliation.

Постановка проблеми. Угоди у кримінальному процесі України – новий правовий інститут, який ще не відпрацьований повною мірою судовою практикою та достатньою мірою не досліджений науковою доктриною. Тому говорити про те, що цей інститут повністю втілений у практичну діяльність ще рано, оскільки практика застосування його норм наразі триває. Не зважаючи на те, що тривалість застосування норм, які регулюють порядок укладення угод у кримінальному процесі України, становить приблизно п'ять років, цей інститут здобув низку прихильників та критиків серед науковців та окреслив позитивні та спірні моменти під час його втілення у практичну діяльність.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю удосконалення кримінального процесуального законодавства, що регулює процедуру ініціювання та укладення угоди про примирення. Важливе значення має пошук оптимальних кримінально-процесуальних форм, які б надавали можливість більш раціонально та економічно використовувати бюджетні видатки, що асигнуються на здійснення правосуддя, зняти надмірне навантаження з правоохоронних та судових органів.

Стан дослідження. Процедуру укладення, затвердження та виконання угод у кримінальному процесі аналізували такі вчені, як: Ю.В. Баулін, І.А. Войтюк, В.Г. Гончаренко,

А.М. Гриб, Ю.М. Грошевий, В.О. Гринюк, В.Т. Маляренко, Н.В. Нестор, Р.В. Новак, В.Т. Нор, Г.Ю. Саєнко, В.Я. Тацій, І.А. Тітко та інші.

Усі ці дослідження створили наукове підґрунтя для подальшого розвитку та удосконалення інституту угод у кримінальному процесуальному праві України та розроблення єдиного механізму реалізації таких норм.

Метою та завданнями статті є аналіз процедури укладення угоди про примирення у кримінальному процесі, опрацювання спірних та колізійних моментів, які виникають під час реалізації цього інституту на практиці з метою удосконалення норм чинного кримінального процесуального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1 ст. 469 КПК України угода про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді).

З аналізу змісту цієї статті вбачається, що ініціювати укладення угоди про примирення можуть чітко визначені особи – потерпілий, підозрюваний або обвинувачений.

У разі примирення існує певна рівність сторін, які мають спільно ініціювати процес примирення і спільно вчиняти дії із досягнення згоди, тобто мають бути зацікавлені в укладенні угоди й активно сприяти досягненню позитивних результатів. Не тільки потерпілий має вибачити підозрюваного чи обвинуваченого, примиритися з ним, але і підозрюваний чи обвинувачений має проявити активність у досягненні угоди про примирення, тим самим продемонструвати своє каяття і зниження своєї суспільної небезпеки чи відшкодування збитків [1, с. 96–97]. У такому разі недосконалою видається законодавча норма, яка передбачає права підозрюваного, адже чітко вбачається, що на відміну від потерпілого, у процесуальних правах якого чітко передбачене право примиритися з підозрюваним і як результат укласти про це угоду (ч. 4 ст. 56 КПК України), підозрюваний відповідно до ч. 3 ст. 42 КПК України такого права позбавлений, як і права укласти угоду про визнання винуватості.

З аналізу вищенаведених положень та норм чинного законодавства випливає, що домовленості стосовно угоди про примирення можуть здійснюватися, крім потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого, також іншими особами – захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді).

Для укладення угоди про примирення можуть залучатися фахівці з цієї справи, на нашу думку, найбільш доречно у разі укладення угоди про примирення залучати саме медiatorів, основною метою діяльності яких має бути надання допомоги сторонам у досягненні домовленості та складанні проекту угоди. З цього приводу Р.В. Новак, підтримуючи позицію ВССУ, зазначає, що до інших осіб, котрі можуть брати участь у процедурі примирення, можна віднести представників медіаційних центрів, а також осіб, які мають авторитет на певній території (священники, лікарі, громадські діячі тощо) [2, с. 75]. Фактично лише після того, як потерпілий або підозрюваний чи обвинувачений виявили бажання примиритися з протилежною стороною, оскільки саме факт примирення є підставою для укладення угоди про примирення, до процедури примирення можуть залучатися інші особи, зокрема представники медіаційних центрів, особи, які мають певний авторитет для учасників процедури [3].

Норми чинного законодавства чітко передбачають, що домовленості стосовно угоди про примирення не можуть здійснюватися слідчим, прокурором або суддею. Прокурор зобов'язаний здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (стаття 36 КПК України), що покладає на нього відповідальність за додержання закону як під час досудового розслідування, так і за кінцеве законне рішення у кримінальному провадженні. Це, своєю чергою, має сприяти активній правовій позиції прокурора під час укладення відповідних угод у кримінальному провадженні. Але варто зазначити, що ступінь активності прокурора у процесі укладення відповідних угод залежить безпосередньо від виду угоди, яка укладається у кримінальному провадженні. Так, ініціювання та укладення угоди про примирення не підконтрольне прокурору на відміну від угоди про визнання винуватості [4]. Прокурору у разі ініціювання обвинувачення чи потерпілим укладення угоди про примирення слід роз'яснювати механізм реалізації такої процедури та не чинити перешкод в укладенні угоди (п. 19 наказу № 4гн). Чи свідчать ці положення про те, що прокурор не має оцінювати подану йому угоду про примирення на предмет законності, а мусить скласти обвинувальний акт і передати угоду до суду з тим, щоб саме останній прийняв

рішення про затвердження чи відмову у затвердженні останньої, якщо для цього є відповідні підстави? Шукаючи відповідь на це запитання, можна зазначити, що не виключено, що саме у цьому і полягала головна ідея законодавця: позбавити прокурора можливості «самостійного розсуду» під час вирішення питання щодо законності поданої угоди, основною метою цього законодавчого положення є уникнення будь-яких зловживань з боку прокуратури, надавши при цьому приватноправовим суб'єктам можливість подати своє рішення на розгляд органу правосуддя. Разом з тим, слід визнати, що подібне тлумачення волі законодавця аж ніяк не сприятиме досягненню завдань кримінального судочинства, зокрема в аспекті забезпечення прав та інтересів його учасників і швидкості у здійсненні кримінального провадження. На основі глибокого дослідження такої ситуації доречно з цього приводу зазначає І.А. Тітко, зауважуючи, що хоч це прямо і не передбачено КПК України на практиці угода про примирення подається прокурору через відповідне клопотання з проханням долучити таку угоду до матеріалів провадження. Тож, керуючись положеннями ч. 2 ст. 220 КПК України, прокурор у разі якщо вважає угоду незаконною має право відмовити у задоволенні такого клопотання шляхом винесення відповідної вмотивованої постанови з врученням її копії особі, що заявила клопотання. Більше того на стадії розслідування це рішення прокурора буде остаточним і таким, що не підлягає оскарженню [5, с. 345].

Повертаючись до аналізу ч. 7 ст. 469 КПК України, чітко вбачається, що слідчий, прокурор зобов'язані лише поінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення (своєю чергою під час судового провадження суддя інформує обвинуваченого та потерпілого), роз'яснити механізм його реалізації та в жодному разі не чинити перешкод в укладенні угоди, не ініціювати її укладення та не весті перемовин, тобто здійснювати домовленості щодо її змісту.

Своєю чергою на практиці трапляються випадки грубого порушення цих законодавчих вимог, підтвердженням цьому слугують випадки, коли в угодах зустрічаються формулювання сумнівного характеру щодо ініціювання укладення угод, зокрема у матеріалах кримінального провадження №723/252/16-к з обвинувачення Ц., в угоді про примирення від 26.02.2016 року наявні такі формулювання: «сторони визнають правильність кваліфікації дій», «сторони дають згоду на призначення покарання». Не зовсім коректні формулювання можна знайти також у рішеннях суду, зокрема: така кваліфікація і те, що обвинувачений визнав свою вину, дало підставу слідчому укласти угоду між обвинуваченим і потерпілими від їх імені [6].

З аналізу судових рішень вбачається, що досить часті випадки, коли слідчі під час здійснення досудового розслідування виходять за межі своїх процесуальних повноважень, і фактично порушуючи норми КПК України, ініціюють укладення угоди про примирення та беруть активну участь у процедурі її укладення.

Підтвердженням такої ситуації може слугувати ухвала Баштанського районного суду Миколаївської області від 01.02.2016 р. у справі № 468/1221/14-к, згідно з якою у затвердженні угоди про примирення у кримінальному провадженні відмовлено та повернуто обвинувальний акт та угоду про примирення прокурору Баштанського району Миколаївської області для продовження досудового розслідування. Як встановлено судом, у підготовчому судовому засіданні обвинувачена пояснила, що справді підписувала угоду про примирення, яку писав слідчий, узгодивши строк покарання. Кошти у сумі 400 гривень досі не сплатила, оскільки не має коштів для відшкодування заподіяних збитків. Про що йдеться в угоді вона насправді не знає та

пояснити її суть не може. [7]. У такій ситуації умови угоди суперечать вимогам КПК України, зокрема, існують обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, сторони насправді не примирилися, а збитки не відшкодовані і реальної можливості їх відшкодувати обвинувачена не має.

Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Отже, з цього законодавчого визначення чітко вбачається, що у кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів угода про примирення не укладається. Не допускається укладення угоди про примирення незалежно від ступеня тяжкості скоєного діяння у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється кримінальне провадження щодо юридичної особи.

Розглядаючи питання про необхідність розширення категорії злочинів, у яких може бути укладена угода про примирення, доречною є думка Р.В. Новака, згідно з якою розширення можливостей припинення кримінального переслідування внаслідок примирення між потерпілим та обвинуваченим може спровокувати спроби незаконного тиску на потерпілого і навіть вчинення щодо нього нових суспільно небезпечних діянь з метою змусити його дати згоду на «примирення». Тому потрібно здійснити ретельний вибір категорій кримінальних правопорушень у провадженні, де буде можливим примирення потерпілого з обвинуваченим чи підозрюваним [2, с. 93].

Своєю чергою П.А. Понтій вказує на доцільність виключення з переліку категорій кримінальних правопорушень умисних злочинів середньої тяжкості й залишення тільки кримінальних проступків, злочинів невеликої тяжкості, вчинених з необережності, злочинів середньої тяжкості та злочинів, які стосуються справ приватного обвинувачення [8, с. 80].

Розвиваючи позицію, Р.В. Новак зазначає, що такі умисні злочини середньої тяжкості характеризуються спричиненням шкоди життю та здоров'ю особи, тривалим розладом здоров'я або значною стійкою втратою працездатності менш як на одну третину. А з аналізу диспозиції цих злочинів можна дійти висновку, що в такій категорії злочинів досить важко досягти примирення потерпілому з кривдником, який умисно, тобто усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачав його суспільно небезпечні наслідки і бажав їх настання, вчинив кримінальне правопорушення [2, с. 94].

У визначенні можливості укладати угоди про примирення між потерпілим та обвинуваченим щодо злочинів невеликої тяжкості – двооб'єктного (багатооб'єктного) злочину, потрібно враховувати, що норми статей 468 і 469 КПК України в поєднанні з положеннями пункту 7 статті 474 цього Кодексу є втіленням основних цінностей інституту примирення, суд у такому разі має керуватись не тільки формальними вимогами цих норм, а чітко дотримуватись їх засадничих принципів. З прийняттям КПК України 2012 року засада диспозитивності розширила свій вплив на значну категорію кримінальних проваджень і, насамперед, на кримінальні провадження щодо злочинів невеликої тяжкості, серед яких виділяється кримінальне правопорушення, передбачене частиною першою статті 286 КК України, так званий двооб'єктний злочин. Така зміна вектора державної політики має підняти на новий рівень і практику реалізації приватних інтересів у кримінальному судочинстві. Тобто існує така група суспільних відносин, охорону-

ваних кримінальним правом, у яких приватні інтереси їх учасників можуть переважати над суспільними (публічними) інтересами настільки, що волевиявлення потерпілого може мати вирішальне значення для кримінальної відповідальності винної особи. Без наявності приватних інтересів і вираження волевиявлення до їх реалізації жодні публічні інтереси не можуть бути досягнуті [4].

Укладення угоди про примирення у злочинах, об'єктом яких є не тільки особа або власність, а також громадський порядок та безпека, здоров'я населення, екологічна безпека, безпека руху та експлуатації транспорту та ін., є не виправданим. Фактично у такому разі шкода завдана не тільки особі, а й іншим об'єктам, однак у змісті угоди ніхто не зазначає, що потрібно відшкодувати шкоду не тільки потерпілій особі, а й державі, оскільки саме вона має провести відновні роботи (прикладом можуть слугувати екологічні злочини). Тобто, якщо йдеться про «двооб'єктний злочин», а шкода заподіюється не тільки потерпілому, а й суспільству, то в цій ситуації має оцінюватися обсяг шкоди, заподіяної інтересам суспільства і якщо він значний, то примирення відбутися не може.

Фактично примирення можливе, коли правопорушення торкається інтересів, що лежать виключно у приватній сфері, а конфлікт інтересів, який виник у результаті скоєного правопорушення, можна вважати вичерпаним. Своєю чергою, якщо правопорушення посягає на публічні інтереси, то примирення правопорушника з потерпілим не усуне конфліктної ситуації, тому реалізація примирення у такому разі є неможливою і недоречною. Угода про примирення не може укладатися, якщо об'єктом злочину є не тільки особисті інтереси, а і публічний порядок та безпека, безпека експлуатації транспортних засобів. Тому перелік правопорушень, у яких може бути укладено угоду про примирення необхідно обмежити вичерпно тими правопорушеннями, які не зачіпають публічних інтересів [9, с. 60–61].

Аналізуючи норми кримінального та кримінально-процесуального законодавства, виникає питання, чи можна укласти угоду про примирення з особою, обвинуваченим, який раніше уже брав участь у процедурі примирення в іншому кримінальному провадженні? Фактично обвинувачений вже проходив через процедуру примирення, з ним була укладена угода про примирення, яка була затверджена судом і така угода виконана чи не виконана обвинуваченим. У подальшому обвинувачений знову скоїв проступок, злочин невеликої чи середньої тяжкості або стосовно нього здійснюється кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Чи може така особа повторно укласти угоду про примирення з потерпілим, відшкодувати заподіяну йому шкоду, а кримінальне провадження буде здійснюватись стосовно неї в особливому порядку? У цьому разі з метою усунення «недобросовісності» обвинуваченого і зловживання можливістю вчергове укласти угоду про примирення, на нашу думку, доречно на законодавчому рівні закріпити положення, згідно з яким угода про примирення може укладатися з тими обвинуваченими, які притягуються до кримінальної відповідальності вперше.

Наступним кроком після ініціювання укладення угоди про примирення є складання змісту угоди. Сам текст угоди про примирення має чітко відповідати нормам, встановленим чинним законодавством. Обов'язковим складником змісту угоди про примирення є встановлення розміру шкоди, завданої потерпілому. Якщо підозрюваний (обвинувачений) відшкодовує шкоду грошима, то у такому разі доречно зазначити її розмір у грошовому еквіваленті. В угоді також може бути зазначено обов'язок відшкодувати шкоду помісячно. У такому разі сторони угоди мають чітко погодити дату, до якої помісячно має здійснюватися відшкодування завданих збитків до моменту досягнення відповідного ре-

зультату (наприклад, одужання потерпілого). З цього приводу ВСУ у ухвалі від 11.04.2013 р. у справі № 5-2008км13, зазначив: «Закон не вимагає, щоб таке відшкодування або усунення шкоди було здійснено у повному обсязі. Важливо, щоб винним були задоволені претензії потерпілого. Так, задоволення матеріальних претензій може мати місце і частками протягом періоду часу, визначеного сторонами». Тобто ще одним обов'язковим складником угоди про примирення є встановлення строку відшкодування шкоди чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, строк їх вчинення. Так, Є.В. Повзик пропонує передбачити у ст. 471 КПК України положення, що строк відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також виконання дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, не може перевищувати строк давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення [10, с. 15]. Низка науковців справедливо зазначають у своїх працях, що відшкодування шкоди або усунення збитків можна відстрочити на певний строк [11, с. 227; 12, с. 96–98; 13, с. 117], оскільки підозрюваний чи обвинувачений не завжди має реальну можливість відшкодувати шкоду в повному обсязі, наприклад, враховуючи скрутне матеріальне становище. Проте серед науковців існують і інші точки зору. О.В. Хімичева вказує, що завдана шкода має бути повністю відшкодована до вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, тому що в іншому разі потерпілий не отримає достатніх гарантій відшкодування такої шкоди [14, с. 128–129]. Аналізуючи зміст угод про примирення, часто спостерігається ситуація, коли сторони зазначають граничний строк відшкодування збитків, ще до моменту затвердження такої угоди судом, у цій ситуації потерпілий намагається виключити негативні наслідки, які можуть настати для нього у разі неналежного виконання чи невиконання угоди про примирення зі сторони обвинуваченого. Фактично, якщо до зазначеного строку обвинувачений не відшкодував збитки, то потерпілий у судовому засіданні просить суд угоду не затверджувати. Така ситуація чітко прослідковується в ухвалі Гуляйпільського районного суду Запорізької області від 26 вересня 2016 р. у справі № 315/802/16-к. Згідно з матеріалами провадження у підготовчому судовому засіданні після оголошення угоди потерпілий просив відмовити у затвердженні угоди про примирення, зазначив, що він справді підписав угоду про примирення, проте він не погоджується з її затвердженням. Просив відмовити у затвердженні угоди, оскільки, коли її підписував, не розумів її наслідків, майнова шкода йому не відшкодована. Своєю чергою обвинувачена не заперечувала проти зазначеного потерпілим, суду пояснила, що коштів на відшкодування 400 грн матеріальної шкоди, які вона була зобов'язана відшкодувати до 28.08.2016 року, в неї немає. Фактично примирення не відбулося, кошти не відшкодовані, а отже, угода не може бути затверджена [15]. Подібна ситуація вбачається з ухвали Сколівського районного суду Львівської області від 27.04.2016 року у справі № 453/539/16-к. Згідно з матеріалами справи у підготовчому судовому засіданні представник потерпілого ПрАТ «Сколівське кар'єроуправління» просила відмовити у затвердженні угоди про примирення, укладеної 21 квітня 2016 року між нею як представником потерпілого та підозрюваним, оскільки примирення не відбулося. Зокрема, хоча угоду було укладено добровільно, однак єдиною умовою укладення угоди про примирення було те, що обвинувачений відшкодує у повному обсязі завдані збитки. Натепер завдані збитки він не відшкодував, заподіяну шкоду не усунуто. У підготовчому судовому засіданні обвинувачений вказав, що справді заподіяні збитки ним не відшкодовані і шкода не усунута.

Сторони самі мають право визначати строк і розмір відшкодування шкоди, крім того, строк, розмір, а також спосіб мають бути визначені сторонами так, щоб відшкодування завданих збитків було реальним. У іншому разі мета укладеної угоди про примирення з боку потерпілої особи буде зведена нанівець. У подальшому саме суд зобов'язаний переконатися у спроможності обвинуваченого виконати обов'язки, покладені на нього угодою про примирення. З цього приводу в абз. 12 п. 4 інформаційного листа ВСУ зазначено, що суд має з'ясувати в обвинуваченого, чи зможе він реально виконати взяті на себе відповідно до угоди зобов'язання, зокрема відшкодувати завдану ним внаслідок скоєння кримінального правопорушення шкоду з огляду на її розмір та строк відшкодування, визначені в угоді про примирення, чи вчинити дії, перелік яких у ній зазначено, або ж виконати обов'язки щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, скоєного іншою особою, викладені в угоді про визнання винуватості. Якщо ж під час судового провадження суд встановить, що обвинувачений не може виконати взяті на себе зобов'язання він відповідно до п. 5 ч. 7 ст. 474 КПК має відмовити в затвердженні угоди [16]. Суди під час з'ясування можливості обвинуваченого виконати умови угоди про примирення не мають обмежуватися отриманням нічим не підкріпленої відповіді обвинуваченого на запитання суду щодо спроможності відшкодування завданої шкоди, а залежно від умов угоди мають витребувати в обвинуваченого докази, що свідчать про його платоспроможність (наприклад, правовстановлюючі документи на майно, яке має бути передано потерпілому, довідку про отримання доходів тощо) [2, с. 81].

Метою угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим є суб'єктивно бажаний результат, який має настати після її укладення та затвердження вироком суду.

З аналізу кримінальних проваджень, за якими було укладено угоди про примирення, вбачається ситуація, коли потерпілий за результатом укладення угоди про примирення часто не отримує бажаного результату, крім того, інколи його інтереси зовсім не враховуються.

Незважаючи на необхідність чіткого закріплення у змісті угоди про примирення строку, розміру, а також способу відшкодування шкоди, з аналізу матеріалів кримінальних проваджень вбачається ситуація, коли умовами угоди не передбачається зміст дій щодо відшкодування шкоди потерпілому, а саме розмір шкоди, строк відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, а тільки зазначалось, що «шкода, завдана кримінальним правопорушенням, відшкодована».

Висновки. Впровадження інституту угод у кримінальній процесі України є важливим кроком уперед, оскільки останній має велику кількість позитивних ознак та відіграє важливу роль у здійсненні низки кримінальних проваджень. Аналіз теоретичних положень та практики застосування інституту угод є досить актуальним в умовах сьогодення, оскільки зовсім не легко повністю та ґрунтовно вивчити та усвідомити зміст нового для нашої держави правового інституту за короткий проміжок часу. Необхідно врахувати, що цей інститут не був відомий вітчизняній науці кримінального процесуального права, тому останній потребує подальшого вивчення з метою удосконалення норм чинного законодавства та напрацювання єдиної практики застосування.

Під час викладення цього матеріалу нами була зосереджена увага на процесуальних особливостях та недоліках порядку укладення угоди про примирення у кримінальному процесі. Все викладене вище, на наш погляд, дає нам змогу стверджувати, що інститут примирення є комплексним, міжгалузевим інститутом кримінального та кримінального

процесуального законодавства. Основне спрямування цього інституту – це задоволення/відновлення прав потерпілого та заохочення позитивної посткримінальної поведінки суб'єкта злочину. Крім того, для забезпечення дієвості правових механізмів інституту примирення, його цілей і мети великий вплив мають «складні» зв'язки між принципами публічності і диспозитивності [17, с. 276]. Усунення прогалин у чинному законодавстві, що стосуються процедури укладення угоди про примирення, а також укладення угоди про примирення з чітким дотриманням законодавчих вимог є запорукою пришвидшення здійснення кримінального провадження. Своєю чергою недосконалість процедури, порушення законодавчо визначеної процедури укладення угоди про примирення сторонами такої угоди та іншими учасниками кримінальних проваджень часто призводить до серйозних негативних наслідків і слугує своєрідною «перепоною» щодо законного, належного втілення цього інституту кримінального процесуального права у практичну сферу.

Список використаної літератури:

- Діков І.В. Особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. Випуск 1(3) 2016, Ірпінь, 2016, С. 96–100.
- Новак Р.В. Кримінальне провадження на підставі угод в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2015. 214 с.
- Узагальнення Вищого спеціалізованого суду України судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод від 22.01.2014 р. URL: http://zib.com.ua/ua/print/92557_uzagalnennya_vssu_sudovoi_praktiki_zdiysnennya_kriminalnogo.html
- Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ: Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод від 11.12.2015 р. №13. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15>
- Тітко І.А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09 Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 484 с.
- Ухвала №723/252/16-к Сторожинецького районного суду Чернівецької області від 03 лютого 2016. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57003230>
- Ухвала № 468/1221/14-к Баштанського районного суду Миколаївської області від 01.02.2016 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/55450784>
- Потій П.А. Деякі питання застосування інституту кримінально-правових угод. Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали пост. діючого наук.-практ. семінару, 17 жовтня 2014 р. Служба безпеки України, Ін-т підготовки юрид. кадрів для СБУ Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2014. Вип. 6. С. 77–81.
- Shamardin A.A. The reconciliation of the parties and the refusal of maintenance charges must be approved by the court. Russian justice. 2001. P.60–61.
- Повзик Є.В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Національний університет «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Харків, 2013. 20 с.
- Нестор Н. Сучасні правові основи застосування примирення. Юридичний журнал. 2010. № 4. С. 224–229.
- Мандриченко Ж.В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2007. 194 с.
- Повзик Є.В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження): монографія. Х.: Право, 2014. 224 с.
- Химичева О.В. Концептуальні основи процесуального контролю і надзора на досудебних стадіях уголовного судопроизводства: монографія. М.: Закон и право: Юнити-Дана, 2004. С. 128–129.
- Ухвала № 315/802/16-к Гуляйпільського районного суду Запорізької області від 26 вересня 2016 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61606022>
- Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 № 223-1679/0/4-12. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1679740-12>.
- Турман Н. Поняття та значення угоди про примирення у кримінальному процесі України. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2017. № 12. С. 273–277.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Турман Наталя Омелянівна – кандидат юридичних наук, асистент кафедри правосуддя юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Turman Natalia Omelianivna – Candidate of Legal Sciences, Assistant at the Department of Justice of the Faculty of Law of Chernivtsi National University Yurii Fedkovich

n.tyrman@chnu.edu.ua